

УДК 595.762.11/.12(477.51/.54)

© 2005 р. М. Б. КИРИЧЕНКО, Р. В. БАБКО

ПІДСУМКИ ДОСЛІДЖЕНЬ ФАУНИ ЖУКІВ-СКАКУНІВ І ТУРУНІВ (COLEOPTERA: CICINDELIDAE, CARABIDAE) ПОЛІССЯ ТА ЛІСОСТЕПУ ЛІВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ

Відомості про видовий склад та поширення жуків з родин Cicindelidae і Carabidae північно-східної України містяться у ряді праць та регіональних оглядів (Крупіцьку, 1832; Иванов, 1881; Лучник, 1911, 1917; Оглоблин, 1912; Кизерицький, 1915; Якобсон, 1916). Аналіз вищезазначених публікацій свідчить, що більшість наведених в них даних стосується лише частини територій Чернігівської, Харківської та Полтавської губерній. Майже не дослідженою залишалась територія Сумської області, яка до 10 січня 1939 року входила до складу Чернігівської та Харківської губерній.

Територія Сумської області входить у дві природні зони — лісову, або зону мішаних лісів (Полісся), та лісостепову. Українське Полісся на теренах Сумської області представлено Новгород-Сіверською фізико-географічною областю, а лісостепова зона — Середньоросійською і Лівобережно-Дніпровською фізико-географічними провінціями (Географічна ..., 1993).

Матеріали даної статті базуються на узагальненні друкованих праць та власних даних, зібраних протягом 12 років (1992–2004 рр.).

Вперше відомості про турунів з цієї території знаходимо у праці І. Криницького (Крупіцькі, 1832) яка стосується тодішніх Харківської та Чернігівської губерній.

Далі лише у 1963 році з'являється публікація С. Медведєва (Медведєв, 1963), в якій йдеться про жуків Новгород-Сіверського Полісся. У статті перелічено 7 видів турунів з 4 родів для Собичького болота Старо-Гутського лісництва.

З 1971 року статтею О. Петрусенка і С. Петрусенко (1971) розпочинається цикл праць по дослідженню жуків на території відділення Українського природного степового заповідника «Михайлівська цілина» (Лівобережно-Дніпровська лісостепова провінція). У цій праці, присвяченій лучним степам, для «Михайлівської цілини» та її околиць номінально вказано цифру — 124 види турунів, тоді як за текстом названо 91 вид з 26 родів. Сумнівним є знаходження у степу видів *Cicindela maritima*, *Acupalpus notatus*, *Bembidion andreae*, *Dyschiriodes obscurus*, що мешкають по берегах великих та середніх річок; *Carabus arvensis*, поширеного у лісовій зоні; *Carabus besseri*, відомого з Правобережної України. Крім того, потребує додаткового підтвердження знаходження на цій території таких видів, як *Brachinus crepitans* і *Licinus silphoides* (поширення — степова зона), *Harpalus amator* (степова зона і Крим), *Harpalus rufitarsis* (степова зона), *Poecilus sericeus* (крім лісостепу). У зв'язку з цим вважаємо, що на території «Михайлівської цілини» могло бути зареєстровано 80 видів з 24 родів.

Пізніше з'являється робота О. Петрусенка і А. Дериземлі (1992), присвячена рідкісним та зникаючим видам турунів у межах Сумської області, в якій для Михайлівської цілини наведено 6 видів — *Calathus halensis*, *Calathus haeres*, *Carabus stscheglovi*, *Laemostenus terricola*, *Taphoxenus gigas* та вищезгаданий *Carabus besseri*. Вид *T. gigas* доповнює перелік видів, відомих для цієї території з попередньої статті (Петрусенко, Петрусенко, 1971). Однак, дуже сумнівним є знаходження на території «Михайлівської цілини» видів *C. stscheglovi* (мешкає у лісах) та *L. terricola* (Правобережна Україна).

Далі, у 1993 році виходить публікація В. Надворного (Надворный, 1993), в якій за результатами досліджень з 1987 по 1989 рр. на території заповідника «Михайлівська цілина» наведено лише 8 таксонів турунів, з яких до виду визначено лише три: *Agonum sexpunctatum*, *Bembidion* sp., *Calathus fuscipes*, *Chlaenius* sp., *Harpalus* sp., *Odacantha melanura*, *Oxypselaphus obscurum*, *Pterostichus* sp. Ці три види не було відмічено на цій території попередніми дослідниками.

У 2003 році виходить стаття М. Кириченко і Р. Бабка (2003 б), згідно з якою по окремих ландшафтних елементах даної заповідної території було зареєстровано 42 види турунів з 17 родів, з яких 25 не було вказано попередніми дослідниками, а з 80 видів, вказаних О. Петрусенком і С. Петрусенком (1971), було зареєстровано лише 17.

Узагальнивши дані з вищезазначених праць (Петрусенко, Петрусенко, 1971; Петрусенко, Дериземля, 1992; Надворный, 1993; Кириченко, Бабко, 2003 б), констатуємо, що на сьогодні для території заповідника «Михайлівська цілина» та його околиць відомо 109 видів з 36 родів.

На початку 90-х років опубліковано ряд робіт, присвячених вивченню прибережних смуг середніх та малих річок, у межах Середньоросійської лісостепової провінції. У 1992 р. виходить робота М. Кириченко і Р. Бабка, в якій для берегів р. Стрілки (доплив р. Псел), в умовах урбандшафту, було вказано 52 види. Однак у таблиці, наведеній у статті, перелічено лише 29 видів з 13 родів. У наступній праці М. Кириченко (1996) представлено результати досліджень прибережної смуги двох приток р. Псел — Сумки і Стрілки та берегів заплавної озера р. Псел, в умовах урбандшафту. У цій роботі за текстом вказано лише цифру — 68 таксонів з 26 родів. Перелік видів з робіт М. Кириченко і Р. Бабка (1992) і М. Кириченко (1996), наведено в узагальнюючій статті М. Кириченко (1998 б).

У 1997 р. опубліковано результати досліджень населення турунів урочища «Вакалівщина» та долини р. Битиця, правої притоки р. Псел (Середньоросійська лісостепова провінція) (Кириченко, 1997). У цій статті наведено список з 102 видів турунів з 40 родів. У роботі помилково вказано вид *Platynus krynickii*, наявні в колекції екземпляри належать до виду *Platynus assimile*.

На рік пізніше виходить робота А. Дериземлі (1998), яка також присвячена дослідженням турунів в урочищі «Вакалівщина». У статті наведено список з 152 видів з 41 роду. Автор, зігнорувачи аналізом літератури, подає результати, як вперше отримані на цій території, припускаючись цілого ряду помилок. Так, по-перше, у таблиці наведено види не з 41, а з 45 родів. По-друге, один з видів роду *Amara* вказано двічі — під його валідною назвою «*communis*» та синонімічною «*pseudocommunis*»; вид *D. quadrimaculatus* належить не до роду *Demetrias*, а до роду *Dromius*. З огляду на ареали, знаходження ряду видів на цій території є малоймовірним. До таких належать *Agonum consimile* (поширення — тайга і лісотундра), *Dyschirius minutus* (Середземномор'я та Балкани, згідно з Д. Федоренком (Fedorenko, 1996)), *Harpalus atratus* і *H. calathoides* (степова зона), *H. dimidiatus* (південь степової зони), *Microlestes plagiatus* (степова зона і напівпустелі, згідно з Є. Комаровим (Комаров, 1990)), *Stenolophus persicus* (Молдова, південь України, Крим) і *Zabrus spinipes* (степова зона). Також, враховуючи відсутність колекційного матеріалу у А. Дериземлі, під сумнівом є й знаходження на території урочища «Вакалівщина» таких видів, як *Cicindela campestris*, *Acupalpus dorsalis*, *A. suturalis*, *Agonum viduum*, *Amara bifrons*, *A. chaudiroi*, *A. fulva*, *A. tricuspidata*, *Anchomenus dorsalis*, *Badister unipustulatus*, *Bembidion andreae*, *B. articulatum*, *B. quadripustulatum*, *B. varium*, *Blethisa multipunctata*, *Calathus ambiguus*, *C. erratus*, *C. fuscipes*, *Calathus mollis*, *Calosoma auropunctatum*, *Carabus clathratus*, *C. excellens*, *C. menetriesi*, *C. stscheglovi*, *Chlaenius nigricornis*, *Ch. nitidulus*, *Ch. spoliatus*, *Ch. vestitus*, *Demetrias monostigma*, *Dicheirotrichus gustavii* (= *pubescens*), *D. lacustris* (= *obsoletus*), *Dromius quadrimaculatus*, *Dyschiriodes politus*, *D. rufipes*, *Harpalus flavescens*, *H. flavicornis*, *H. latus*, *H. modestus*, *H. picipennis*, *Lebia chlorocephala*, *Notiophilus palustris*, *Omophron limbatum*, *Ophonus azureus*, *O. stictus*, *Panagaeus bipustulatus*, *Platynus krynickii*, *Poecilus lepidus*, *P. puncticollis*, *Pterostichus gracilis*, *P. ovoideus*, *Stenolophus discophorus*, *S. skrimshireanus*, *Tachys bistriatus*, *T. micros*, *Trechus quadristriatus*. Зважаючи на вищесказане, з вказаних А. Дериземлею 151 виду, лише 83 види з 38 родів може бути враховано для урочища «Вакалівщина».

Про вплив зарегулювання русел на різноманіття і поширення турунів в умовах рівнинних річок йшлося у роботі М. Кириченко (1998 а), в якій для навколорічкових місцеперебувань заплави р. Псел вказано 96 видів турунів з 33 родів. Повний перелік видів з цієї роботи опубліковано в узагальнюючій статті М. Кириченко (1998 б), у якій подано поширення 148 видів турунів з 49 родів турунів по ландшафтних елементах річкових долин східної частини лісостепової зони України (Лівобережно-Дніпровська та Середньоросійська лісостепова провінції).

З опублікованого у 1999 р. автореферату на здобуття наукового ступеня кандидата біологічних наук М. Кириченко до переліку зареєстрованих у межах Середньоросійської провінції видів додаються *Badister dilatatus*, *Bembidion laticolle*, *Dyschiriodes neresheimeri*, *Philorhizus sigma* і *Tachys bistriatus*.

У 2000 р. виходить узагальнююча стаття М. Кириченко щодо поширення турунів у заплавах ландшафтах Полісся Східно-Європейської рівнини, в якій для Новгород-Сіверського Полісся наведено 104 види з 33 родів.

У публікації М. Кириченко і Р. Бабка (2002), присвяченій вивченню змін у структурі асамблеї жуків-турунів, внаслідок інтенсивного заростання берегів річки Ворскла (Середньоросійська лісостепова провінція), вказано лише номінальну кількість зареєстрованих видів турунів — 120. Перелік цих видів наведено в таблиці 1 даної роботи.

У 2003 р. опубліковано результати досліджень території Десянсько-Старогутського національного природного парку, на якій було зареєстровано 82 види, з яких 5 (*Asaphidion pallipes*, *Bembidion laticolle*, *Calathus micropterus*, *Carabus marginalis*, *Harpalus solitaris*) доповнює список видів, відомих для

заплавних ландшафтів східної частини Українського Полісся (Кириченко, Бабко, 2003 а). Чотири з цих видів, за винятком *C. marginalis*, раніше не було вказано у роботі М. Кириченко (2000) для Полісся Східно-Європейської рівнини.

Як свідчить аналіз літератури, у жодній з опублікованих праць не йшлося про узагальнення інформації щодо видового складу жуків з родин Cicindelidae та Carabidae з теренів Сумської області. Однак, у статті О. Петрусенка і А. Дериземлі (1992: с. 153) зазначено, що ними у Сумській області зареєстровано 304 види турунів. У наступній публікації цих авторів для північно-східного Лісостепу вказано цифру — 316 видів з 60 родів і наголошено на тому, що й досі для цієї території «відсутній повний перелік видів» турунів (Ярусні ..., 2003: с. 190). Варто зазначити, що, по-перше, «повний перелік видів» з наукової точки зору є невизначеним поняттям, а по-друге, автори, не узагальнивши жодної з друкованих праць, представляють територію Сумської області на кшталт «terra incognita», декларуючи непідтвержені списками і колекційними матеріалами номінальні цифри. До того ж, додавши до 304 видів (Петрусенко, Дериземля, 1992) у наступній публікації ще 12, автори ніяк їх не виділяють і, не опікуючись поставленим перед собою завданням — створенням «загального переліку видів», за текстом наводять лише 67 видів турунів з 31 роду (Ярусні ..., 2003). Більшість з наведених 67 видів є банальними і поширеними на території України. З іншого боку, дослідники чомусь не наголосили на сенсаційній знахідці виду *Tachys haemorrhoidalis* Ronza, який згідно з О. Крижановським із співавт. (A checklist ..., 1995) до тепер був відомий лише з Українських Карпат і Прикарпаття. Під сумнівом є також, правильність визначення таких видів, як *Amara tricuspidata*, *Badister peltatus* і *Tachys micros*. Відповідно, з наведених у статті [О. Петрусенка] з співавт. (Ярусні ..., 2003) 67 видів турунів потенційно можуть траплятися на території Сумської області 63.

Таким чином, згідно з критичним оглядом опублікованих на сьогодні робіт, на території Сумської області зареєстровано 248 видів з 63 родів з 2 родин (табл.).

Таблиця. Поширення жуків-скакунів та турунів (Coleoptera: Cicindelidae, Carabidae) по фізико-географічних зонах Лівобережної України

Вид	Лісова зона	Лісостепова зона		Перше згадування виду в літературі	Наукові джерела, в яких згадується вид
	Новгород-Сверська фіз.-геогр. обл.	Середньо-російська провінція	Лівобережно-Дніпровська провінція		
1	2	3	4	5	6
CICINDELIDAE					
<i>Cicindela campestris</i> Linnaeus, 1758	-	x	+	Krynicky, 1832	1, 3
<i>C. germanica</i> Linnaeus, 1758	-	+	+	Krynicky, 1832	1, 3, 7, 8, 9, 14
<i>C. gracilis</i> Pallas, 1775	?	?	?	Krynicky, 1832	1, 5
<i>C. hybrida</i> Linnaeus, 1758	+	+	+	Krynicky, 1832	1, 3, 7, 8, 9, 11, 12
<i>C. silvatica</i> Linnaeus, 1758	+	+	-	Петрусенко, Дериземля, 1992	5
<i>C. soluta</i> Linnaeus, 1822	-	x	-	Krynicky, 1832	1
CARABIDAE					
<i>Abax parallelus</i> Duftschmid, 1812	-	+	-	Кириченко, 1997	7, 8, 9
<i>A. parallelopedus</i> Piller et Mitterpacher, 1783	-	+	-	Кириченко, Бабко, 1992	4, 7, 8, 9, 14
<i>Acupalpus dorsalis</i> Fabricius, 1787	-	x	x	Krynicky, 1832	1
<i>A. exiguus</i> Dejean, 1829	-	x	-	—	—
<i>A. flavicollis</i> Sturm, 1825	-	x	-	—	—
<i>A. meridianus</i> Linnaeus, 1767	+	+	+	Krynicky, 1832	1, 3, 7, 8, 9, 11, 12, 14
<i>Agonum fuliginosum</i> Panzer, 1809	+	+	+	Krynicky, 1832	1, 7, 9, 11, 12, 13
<i>A. gracilipes</i> Duftschmid, 1812	-	+	+	Петрусенко, Петрусенко, 1971	3, 9
<i>A. impressum</i> Panzer, 1797	+	x	-	Krynicky, 1832	1, 11, 12
<i>A. lugens</i> Duftschmid, 1812	-	-	+	Krynicky, 1832	1, 3
<i>A. marginatum</i> Linnaeus, 1758	+	x	-	Krynicky, 1832	1, 11
<i>A. micans</i> Nicolai, 1822	+	+	-	Кириченко, 1997	7, 9, 11, 12
<i>A. moestum</i> Duftschmid, 1812	+	+	+	Krynicky, 1832	1, 4, 7, 8, 11, 12, 13
<i>A. muelleri</i> Herbst, 1784	+	+	+	Петрусенко, Петрусенко, 1971	3, 7, 9, 11, 12
<i>A. piceum</i> Linnaeus, 1758	+	+	-	Кириченко, 1998 б	9, 11, 12
<i>A. sexpunctatum</i> Linnaeus, 1758	+	+	+	Krynicky, 1832	1, 6, 7, 8, 9, 11, 12

Продовження таблиці

1	2	3	4	5	6
<i>A. thoreyi</i> Dejean, 1828	+	+	+	Кrynicky, 1832	1, 9, 11, 12, 13
<i>A. versutum</i> Sturm, 1824	+	+	-	Кrynicky, 1832	1, 9, 11, 12
<i>A. viduum</i> Panzer, 1797	+	x	+	Кrynicky, 1832	1, 11, 12, 13
<i>Amara aenea</i> De Geer, 1774	+	+	+	Кrynicky, 1832	1, 3, 4, 7, 8, 9, 11, 12, 14
<i>A. apricaria</i> Paykull, 1790	-	+	+	Кrynicky, 1832	1, 3, 4, 9
<i>A. bifrons</i> Gyllenhal, 1810	+	+	+	Петрусенко, Петрусенко, 1971	3, 9, 11, 14
<i>A. communis</i> Panzer, 1797	+	+	+	Кrynicky, 1832	1, 7, 8, 9, 11, 13, 14
<i>A. consularis</i> Duftschmid, 1812	-	x	-	-	-
<i>A. convexior</i> Stephens, 1828	-	-	+	Петрусенко, Петрусенко, 1971	3
<i>A. eurynota</i> Panzer, 1797	-	+	+	Кrynicky, 1832	1, 3, 7, 8, 9
<i>A. famelica</i> Zimmermann, 1832	-	x	+	Петрусенко, Петрусенко, 1971	3, 13
<i>A. familiaris</i> Duftschmid, 1812	-	+	+	Кrynicky, 1832	1, 3, 4, 7, 8, 9
<i>A. fulva</i> Muller, 1776	-	+	+	Кrynicky, 1832	1, 3, 9
<i>A. ingenua</i> Duftschmid, 1812	-	-	+	Кrynicky, 1832	1, 3
<i>A. littorea</i> Thomson, 1857	+	x	-	Кириченко, 2000	11
<i>A. lucida</i> Duftschmid, 1812	-	x	+	Петрусенко, Петрусенко, 1971	3
<i>A. majuscula</i> Chaudoir, 1850	+	-	-	Кириченко, 2000	11
<i>A. montivaga</i> Sturm, 1825	-	x	-	-	-
<i>A. municipalis</i> Duftschmid, 1812	-	x	+	Петрусенко, Петрусенко, 1971	3
<i>A. ovata</i> Fabricius, 1792	-	x	+	Петрусенко, Петрусенко, 1971	3
<i>A. plebeja</i> Gyllenhal, 1810	+	x	+	Кrynicky, 1832	1, 3, 11
<i>A. quenseli</i> Schonherr, 1806	-	-	+	Петрусенко, Петрусенко, 1971	3
<i>A. similata</i> Gyllenhal, 1810	-	+	+	Кrynicky, 1832	1, 3, 7, 8, 9, 14
<i>A. spreta</i> Dejean, 1831	-	+	+	Кириченко, 1997	7, 8, 13
<i>A. tibialis</i> Paykull, 1798	+	+	+	Кириченко, 1998 б	9, 11
<i>Anchomenus dorsalis</i> Pontoppidan, 1763	-	+	+	Кrynicky, 1832	1, 3, 9, 13
<i>Anisodactylus binotatus</i> Fabricius, 1787	+	+	+	Кrynicky, 1832	1, 2, 3, 4, 7, 8, 9, 11, 12, 14
<i>A. nemorivagus</i> Duftschmid, 1812	-	+	+	Кrynicky, 1832	1, 3, 7, 8
<i>A. signatus</i> Panzer, 1797	+	+	+	Кrynicky, 1832	1, 3, 4, 7, 8, 9, 11, 14
<i>Anthracus consputus</i> Duftschmid, 1812	+	+	-	Кириченко, 1998 б	9, 11, 12
<i>Asaphidion flavipes</i> Linnaeus, 1761	+	+	-	Кириченко, 1997	7, 8, 9, 11, 12, 14
<i>A. pallipes</i> Duftschmid, 1812	+	-	-	Кириченко, Бабко, 2003 а	12
<i>Badister bullatus</i> Schrank, 1798	-	+	x	Кириченко, 1997	7, 8, 9
<i>B. collaris</i> Motschulsky, 1844	-	x	-	-	-
<i>B. dilatatus</i> Chaudoir, 1837	-	+	-	Кириченко, 1999	10
<i>B. dorsiger</i> Duftschmid, 1812	-	x	-	-	-
<i>B. lacertosus</i> Sturm, 1815	+	-	-	Кrynicky, 1832	1, 11
<i>B. meridionalis</i> Puel, 1925	+	-	-	Кириченко, 2000	11, 12
<i>B. peltatus</i> Panzer, 1796	-	+	-	Кrynicky, 1832	1, 9
<i>B. sodalis</i> Duftschmid, 1812	+	+	-	Кириченко, 1997	7, 9, 11
<i>B. unipustulatus</i> Bonelli, 1813	+	+	-	Кириченко, 1998 б	9, 11, 12
<i>Bembidion andreae</i> Fabricius, 1787	+	+	+	Кириченко, 1998 б	9, 11, 14
<i>B. argenteolum</i> Ahrens, 1812	+	x	-	Кириченко, 2000	11, 12
<i>B. articulatum</i> Panzer, 1796	+	+	+	Кrynicky, 1832	1, 9, 11, 12, 13, 14
<i>B. assimile</i> Gyllenhal, 1810	+	+	-	Кириченко, 1997	7, 8, 9, 11, 12
<i>B. azurescens</i> Dalla Torre, 1877	+	x	-	Кириченко, 2000	11, 12
<i>B. biguttatum</i> Fabricius, 1779	+	+	+	Кrynicky, 1832	1, 3, 7, 8, 9, 11, 12, 13
<i>B. dentellum</i> Thunberg, 1787	+	+	-	Петрусенко, Дериземля, 1992	5, 7, 8, 9, 11, 12
<i>B. doris</i> Panzer, 1797	+	+	+	Кириченко, 1998 б	9, 11, 12, 13
<i>B. femoratum</i> Sturm, 1825	+	+	+	Кириченко, 1997	7, 8, 9, 11, 12, 14
<i>B. fumigatum</i> Duftschmid, 1812	-	x	-	Кrynicky, 1832	1
<i>B. gilvipes</i> Sturm, 1825	+	-	-	Кrynicky, 1832	1, 11, 12
<i>B. guttula</i> Fabricius, 1792	+	+	-	Кrynicky, 1832	1, 9, 11, 12
<i>B. lampros</i> Herbst, 1784	+	+	+	Петрусенко, Петрусенко, 1971	3, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14
<i>B. laticolle</i> Duftschmid, 1812	+	+	-	Кириченко, 1999	10, 12
<i>B. litorale</i> Olivier, 1790	+	+	+	Кrynicky, 1832	1, 9, 11, 12
<i>B. nitidulum</i> Marsham, 1802	+	x	-	Кириченко, 2000	11
<i>B. obliquum</i> Sturm, 1825	+	x	-	Кириченко, 2000	11, 12
<i>B. octomaculatum</i> Goeze, 1777	+	x	-	Кириченко, 2000	11, 12
<i>B. properans</i> Stephens, 1829	-	+	+	Петрусенко, Петрусенко, 1971	3, 7, 8, 9, 13, 14
<i>B. pygmaeum</i> Fabricius, 1792	+	-	-	Кrynicky, 1832	1, 11
<i>B. quadrimaculatum</i> Linnaeus, 1761	+	+	+	Кrynicky, 1832	1, 3, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14
<i>B. quadripustulatum</i> Serville, 1821	-	x	-	-	-

Продовження таблиці

1	2	3	4	5	6
<i>B. ruficollis</i> Panzer, 1797	+	×	–	Кириченко, 2000	11, 12
<i>B. semipunctatum</i> Donovan, 1806	+	–	–	Кириченко, 2000	11, 12
<i>B. striatum</i> Fabricius, 1792	+	–	–	Кириченко, 2000	11, 12
<i>B. tenellum</i> Erichson, 1837	–	×	–	–	–
<i>B. tetracolum</i> Say, 1823	+	+	–	Кириченко, 1997	7, 8, 9, 11, 12, 14
<i>B. varium</i> Olivier, 1795	+	+	–	Кириченко, 1998 б	9, 11, 12
<i>B. velox</i> Linnaeus, 1761	+	–	–	Крыніcki, 1832	1, 11, 12
<i>Blemus discus</i> Fabricius, 1792	–	+	–	Кириченко, 1997	7, 8, 9
<i>Blethisa multipunctata</i> Linnaeus, 1758	+	+	+	Крыніcki, 1832	1, 5, 9, 11, 12
<i>Bradycellus harpalinus</i> Serville, 1821	–	×	–	–	–
<i>Broscus cephalotes</i> Linnaeus, 1758	–	+	+	Крыніcki, 1832	1, 3, 7, 8, 9, 14
<i>B. semistriatus</i> Dejean, 1828	–	–	+	Крыніcki, 1832	1, 5
<i>Calathus ambiguus</i> Paykull, 1790	?	?	?	Ярусні ..., 2003	14
<i>C. erratus</i> Sahlberg, 1827	–	×	+	Петрусенко, Петрусенко, 1971	3
<i>C. fuscipes</i> Goeze, 1777	+	+	+	Петрусенко, Петрусенко, 1971	3, 6, 9, 11, 14
<i>C. halensis</i> Schaller, 1783	–	+	+	Крыніcki, 1832	1, 3, 5, 7, 8,
<i>C. melanocephalus</i> Linnaeus, 1758	+	+	+	Крыніcki, 1832	1, 3, 7, 8, 9, 11, 14
<i>C. micropterus</i> Duftschmid, 1812	+	×	–	Кириченко, Бабко, 2003 а	12
<i>Callistus lunatus</i> Fabricius, 1775	–	+	–	Крыніcki, 1832	1, 5, 7, 9
<i>Calosoma auropunctatum</i> Herbst, 1784	–	–	–	Крыніcki, 1832	1
<i>C. denticolle</i> Gebler, 1833	–	+	–	Кириченко, 1997	7, 9
<i>C. inquisitor</i> Linnaeus, 1758	–	+	–	Крыніcki, 1832	1, 5, 7, 8, 9, 14
<i>C. investigator</i> Illiger, 1798	–	+	+	Петрусенко, Дериземля, 1992	5, 7, 8, 9
<i>C. sycophanta</i> Linnaeus, 1758	?	?	?	Крыніcki, 1832	1, 5
<i>Carabus campestris</i> Fischer von Waldheim, 1822	–	×	–	–	–
<i>C. cancellatus</i> Illiger, 1798	–	+	–	Крыніcki, 1832	1, 7, 8, 9, 14
<i>C. clathratus</i> Linnaeus, 1761	+	–	–	Крыніcki, 1832	1, 11, 12
<i>C. convexus</i> Fabricius, 1775	–	+	–	Крыніcki, 1832	1, 5, 7, 9
<i>C. excellens</i> Fabricius, 1798	–	–	+	Крыніcki, 1832	1, 3, 13, 14
<i>C. glabratus</i> Paykull, 1790	–	+	+	Крыніcki, 1832	1, 3, 7, 8, 9, 14
<i>C. granulatus</i> Linnaeus, 1758	+	+	+	Крыніcki, 1832	1, 3, 4, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14
<i>C. haeres</i> Fischer von Waldheim, 1823	–	+	+	Крыніcki, 1832	1, 3, 5, 7, 8
<i>C. hortensis</i> Linnaeus, 1758	+	–	–	Медведев, 1963	2
<i>C. marginalis</i> Fabricius, 1794	+	+	+	Крыніcki, 1832	1, 3, 5, 7, 9, 12
<i>C. menetriesi</i> Faldermann, 1827	+	×	–	Петрусенко, Дериземля, 1992	5, 11, 12
<i>C. scabriusculus</i> Olivier, 1795	–	×	–	Крыніcki, 1832	1
<i>C. violaceus</i> Linnaeus, 1758	–	+	–	Кириченко, Бабко, 1992	4, 7, 8, 9, 14
<i>Chlaenius kindermanni</i> Chaudoir, 1856	–	+	–	Кириченко, 1998 б	9
<i>Ch. nigricornis</i> Fabricius, 1787	+	+	+	Крыніcki, 1832	1, 4, 9, 11, 12, 14
<i>Ch. nitidulus</i> Schrank, 1781	–	+	+	Кириченко, Бабко, 1992	4, 9
<i>Ch. tristis</i> Schaller, 1783	+	+	–	Крыніcki, 1832	1, 4, 7, 8, 9, 11, 12, 14
<i>Ch. vestitus</i> Paykull, 1790	–	+	–	Крыніcki, 1832	1, 4, 9, 14
<i>Clivina collaris</i> Herbst, 1786	+	+	–	Кириченко, 1997	7, 8, 9, 11, 14
<i>C. fossor</i> Linnaeus, 1758	+	+	+	Крыніcki, 1832	1, 3, 7, 8, 9, 11, 12, 13
<i>Curtonotus aulicus</i> Panzer, 1797	–	+	+	Крыніcki, 1832	1, 3, 4, 7, 8, 9
<i>C. convexiusculus</i> Marsham, 1802	–	–	+	Петрусенко, Петрусенко, 1971	3
<i>Cychrus caraboides</i> Linnaeus, 1758	–	+	–	Петрусенко, Дериземля, 1992	5, 7, 8, 9
<i>Cymindis variolosa</i> Fabricius, 1794	–	–	+	Петрусенко, Петрусенко, 1971	3
<i>Demetrias imperialis</i> Germar, 1824	+	×	–	Крыніcki, 1832	1, 11
<i>D. monostigma</i> Samouelle, 1819	+	–	–	Кириченко, 2000	11, 12
<i>Diachromus germanus</i> Linnaeus, 1758	–	×	–	–	–
<i>Dicheirotrichus placidus</i> Gyllenhal, 1827	–	+	–	Кириченко, 1997	7, 9
<i>D. rufithorax</i> Sahlberg, 1827	–	×	–	–	–
<i>Drypta dentata</i> Rossi, 1790	–	+	+	Крыніcki, 1832	1, 5, 7, 8, 9, 13, 14
<i>Dyschirius arenosus</i> Stephens, 1827	+	+	–	Крыніcki, 1832	1, 9, 11, 12
<i>D. obscurus</i> Gyllenhal, 1827	–	×	–	–	–
<i>Dyschiriodes aeneus</i> Dejean, 1825	+	×	–	Кириченко, 2000	11, 12
<i>D. apicalis</i> Putzeys, 1846	×	–	–	–	–
<i>D. globosus</i> Herbst, 1783	+	+	+	Кириченко, 1997	7, 8, 9, 11, 12, 13, 14
<i>D. neresheimeri</i> Wagner, 1915	–	+	–	Кириченко, 1999	10
<i>D. nitidus</i> Dejean, 1825	+	×	–	Кириченко, 2000	11, 12
<i>D. tristis</i> Stephens, 1827	+	×	–	Кириченко, 2000	11, 12

Продовження таблиці

1	2	3	4	5	6
<i>Elaphrus cupreus</i> Duftschmid, 1812	+	+	+	Кгуніcki, 1832	1, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14
<i>E. riparius</i> Linnaeus, 1758	+	+	-	Кгуніcki, 1832	1, 7, 8, 9, 11, 12
<i>E. uliginosus</i> Fabricius, 1775	-	+	-	Кгуніcki, 1832	1, 7, 8, 9
<i>Epaphius secalis</i> Paykull, 1790	+	+	-	Кгуніcki, 1832	1, 7, 8, 9, 11, 12
<i>Harpalus affinis</i> Schrank, 1781	+	+	+	Кгуніcki, 1832	1, 3, 4, 7, 8, 9, 11, 12, 14
<i>H. amplicollis</i> Ménétrés, 1848	-	+	+	Петрусенко, Петрусенко, 1971	3, 7, 8, 9
<i>H. anxius</i> Duftschmid, 1812	-	+	+	Кириченко, 1997	7, 9
<i>H. calceatus</i> Duftschmid, 1812	-	x	+	Кгуніcki, 1832	1, 3, 14
<i>H. distinguendus</i> Duftschmid, 1812	-	+	+	Кгуніcki, 1832	1, 3, 4, 7, 8, 9, 13, 14
<i>H. flavescens</i> Piller et Mitterpacher, 1783	-	x	-	Кгуніcki, 1832	1
<i>H. fuliginosus</i> Duftschmid, 1812	+	+	-	Кириченко, 1997	7, 12
<i>H. griseus</i> Panzer, 1797	-	+	+	Кгуніcki, 1832	1, 3, 7, 8, 9, 14
<i>H. latus</i> Linnaeus, 1758	-	x	+	Кгуніcki, 1832	1, 3, 13, 14
<i>H. luteicornis</i> Duftschmid, 1812	-	+	+	Кгуніcki, 1832	1, 7, 9, 13
<i>H. melancholicus</i> Dejean, 1829	-	-	+	Кириченко, Бабко, 2003 б	13
<i>H. modestus</i> Dejean, 1829	-	-	+	Петрусенко, Петрусенко, 1971	3
<i>H. picipennis</i> Duftschmid, 1812	-	x	+	Кгуніcki, 1832	1, 3
<i>H. quadripunctatus</i> Dejean, 1829	-	+	-	Кириченко, 1997	7, 9
<i>H. rubripes</i> Duftschmid, 1812	-	+	+	Петрусенко, Петрусенко, 1971	3, 9, 14
<i>H. rufipes</i> De Geer, 1774	+	+	+	Кгуніcki, 1832	1, 3, 4, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14
<i>H. servus</i> Duftschmid, 1812	-	-	+	Петрусенко, Петрусенко, 1971	3
<i>H. signaticornis</i> Duftschmid, 1812	-	+	+	Кгуніcki, 1832	1, 7, 13
<i>H. smaragdinus</i> Duftschmid, 1812	-	+	+	Петрусенко, Петрусенко, 1971	3, 7, 8, 9, 14
<i>H. tardus</i> Panzer, 1797	-	+	+	Кгуніcki, 1832	1, 3, 4, 9
<i>H. vernalis</i> Fabricius, 1801	-	+	-	Кириченко, 1997	7
<i>H. xanthopus winkleri</i> Schauberger, 1923	-	+	x	Кириченко, 1997	7, 9
<i>H. zabriodes</i> Dejean, 1829	-	-	+	Петрусенко, Петрусенко, 1971	3
<i>Laemostenus terricola</i> Herbst, 1783	-	-	+	Петрусенко, Дериземля, 1992	5
<i>Lebia chlorocephala</i> Hoffmannsegg, 1803	-	x	-	Кгуніcki, 1832	1
<i>L. cruxminor</i> Linnaeus, 1758	-	+	+	Кгуніcki, 1832	1, 3, 7, 8, 9
<i>L. cyanocephala</i> Linnaeus, 1758	-	+	+	Кгуніcki, 1832	1, 3, 7, 9
<i>Leistus ferrugineus</i> Linnaeus, 1758	-	+	+	Кгуніcki, 1832	1, 3, 7, 8, 9
<i>L. terminatus</i> Panzer, 1793	+	+	-	Кгуніcki, 1832	1, 7, 8, 9, 11
<i>Licinus cassideus</i> Fabricius, 1792	-	x	-	-	-
<i>L. depressus</i> Paykull, 1790	-	x	+	Кгуніcki, 1832	1, 5, 13
<i>Loricera pilicornis</i> Fabricius, 1775	+	+	-	Кгуніcki, 1832	1, 4, 7, 8, 9, 11, 12, 14
<i>Masoreus wetterhalli</i> Gyllenhal, 1813	-	x	-	-	-
<i>Microlestes maurus</i> Sturm, 1827	-	x	+	Петрусенко, Петрусенко, 1971	3
<i>M. minutulus</i> Goeze, 1777	-	+	+	Кгуніcki, 1832	1, 3, 7, 8, 9, 14
<i>Notiophilus aquaticus</i> Linnaeus, 1758	-	x	-	Кгуніcki, 1832	1
<i>N. biguttatus</i> Fabricius, 1779	-	+	-	Кириченко, 1998 б	9, 14
<i>N. germyi</i> Fauvel, 1863	+	x	-	Кириченко, 2000	11
<i>N. palustris</i> Duftschmid, 1812	-	+	-	Кириченко, 1998 б	9, 14
<i>Odacantha melanura</i> Linnaeus, 1767	+	+	+	Кгуніcki, 1832	1, 6, 7, 9, 12
<i>Olisthopus rotundatus</i> Paykull, 1798	-	-	+	Кириченко, Бабко, 2003 б	13
<i>Omophron limbatus</i> Fabricius, 1776	+	+	+	Кгуніcki, 1832	1, 9, 11, 12
<i>Oodes gracilis</i> Villa, 1833	+	+	+	Кириченко, 1998 б	9, 11, 12, 13
<i>O. helopioides</i> Fabricius, 1792	+	+	+	Кгуніcki, 1832	1, 4, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14
<i>Ophonus azureus</i> Fabricius, 1775	-	-	-	Кгуніcki, 1832	1
<i>O. nitidulus</i> Stephens, 1828	-	+	+	Петрусенко, Петрусенко, 1971	3, 7, 8
<i>O. cordatus</i> Duftschmid, 1812	-	-	+	Кгуніcki, 1832	1, 3
<i>O. rupicola</i> Sturm, 1818	-	+	-	Кириченко, 1997	7
<i>O. puncticollis</i> Paykull, 1798	-	+	-	Кгуніcki, 1832	1, 7, 8
<i>O. schaubergerianus</i> Puel, 1937	-	+	-	Кириченко, 1997	7, 9
<i>O. stictus</i> Stephens, 1828	-	+	-	Кириченко, 1998 б	9
<i>Oxypselaphus obscurum</i> Herbst, 1784	+	+	+	Надворный, 1993	6, 7, 8, 11, 12,
<i>Panagaeus bipustulatus</i> Fabricius, 1775	-	x	-	-	-
<i>P. cruxmajor</i> Linnaeus, 1758	+	+	-	Кгуніcki, 1832	1, 5, 7, 8, 9, 11
<i>Paradromius longiceps</i> Dejean, 1826	-	x	-	-	-
<i>Patrobus assimilis</i> Chaudoir, 1844	-	+	-	Кириченко, 1997	7, 8, 9
<i>P. atrorufus</i> Ström, 1768	-	+	-	Кириченко, 1997	7, 9
<i>Philorhizus notatus</i> Stephens, 1827	-	x	-	-	-
<i>Ph. sigma</i> Rossi, 1790	-	+	-	Кириченко, 1999	10

Продовження таблиці

1	2	3	4	5	6
<i>Ph. spilotus</i> Illiger, 1798	-	x	-	Krynicky, 1832	1
<i>Platynus assimile</i> Paykull, 1790	+	+	+	Петрусенко, Петрусенко, 1971	3, 4, 7, 8, 9, 11, 12, 14
<i>P. krynickii</i> Sperk, 1835	+	-	-	Кириченко, 2000	12
<i>P. longiventre</i> Mannerheim, 1825	+	-	-	Кириченко, 2000	12
<i>Poecilus cupreus</i> Linnaeus, 1758	+	+	+	Krynicky, 1832	1, 2, 3, 4, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14
<i>P. lepidus</i> Leske, 1785	+	+	+	Krynicky, 1832	1, 3, 9, 11, 12
<i>P. punctulatus</i> Schaller, 1783	-	+	x	Кириченко, 1997	7
<i>P. versicolor</i> Sturm, 1824	+	+	+	Петрусенко, Петрусенко, 1971	3, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14
<i>Polystichus connexus</i> Fourcroy, 1785	-	-	+	Петрусенко, Петрусенко, 1971	3
<i>Pterostichus anthracinus</i> Illiger, 1798	+	+	x	Krynicky, 1832	1, 4, 7, 8, 9, 11, 12, 14
<i>P. aterrimus</i> Herbst, 1794	-	-	+	Krynicky, 1832	1, 13
<i>P. diligens</i> Sturm, 1824	+	+	+	Кириченко, Бабко, 1992	4, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14
<i>P. gracilis</i> Dejean, 1828	+	x	-	Медведев, 1963	2, 11, 12
<i>P. melanarius</i> Illiger, 1798	+	+	+	Krynicky, 1832	1, 2, 3, 4, 7, 8, 9, 11, 12, 14
<i>P. minor</i> Gyllenhal, 1827	+	+	+	Krynicky, 1832	1, 2, 7, 9, 11, 12, 13
<i>P. niger</i> Schaller, 1783	+	+	+	Петрусенко, Петрусенко, 1971	3, 4, 7, 8, 9, 11, 14
<i>P. nigrita</i> Paykull, 1790	+	+	+	Krynicky, 1832	1, 3, 4, 7, 8, 9, 11, 12, 13
<i>P. oblongopunctatus</i> Fabricius, 1787	+	+	+	Krynicky, 1832	1, 2, 7, 8, 9, 11, 12, 14
<i>P. ovoideus</i> Sturm, 1824	+	x	-	Кириченко, 2000	11, 14
<i>P. strenuus</i> Panzer, 1797	+	+	+	Krynicky, 1832	1, 4, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14
<i>P. vernalis</i> Panzer, 1796	+	+	+	Krynicky, 1832	1, 3, 7, 8, 9, 11, 12
<i>Stenolophus discophorus</i> Fischer von Waldheim, 1823	-	x	-	Krynicky, 1832	1, 14
<i>S. mixtus</i> Herbst, 1784	+	+	+	Krynicky, 1832	1, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14
<i>S. proximus</i> Dejean, 1829	-	x	+	Кириченко, Бабко, 2003 б	13
<i>S. skrimshiranus</i> Stephens, 1828	-	+	-	Кириченко, 1998 б	9
<i>S. teutonius</i> Schrank, 1781	+	+	+	Krynicky, 1832	1, 9, 11, 12, 13
<i>Stomis pumicatus</i> Panzer, 1796	-	+	-	Кириченко, Бабко, 1992	4, 7, 8, 9
<i>Syntomus foveatus</i> Fourcroy, 1785	-	+	+	Кириченко, 1998 б	9, 13
<i>S. obscuroguttatus</i> Duftschmid, 1812	-	-	+	Петрусенко, Петрусенко, 1971	3
<i>S. pallipes</i> Dejean, 1825	-	x	+	Krynicky, 1832	1, 3
<i>S. truncatellus</i> Linnaeus, 1761	+	x	+	Krynicky, 1832	1, 3, 13
<i>Synuchus vivalis</i> Illiger, 1798	-	+	-	Кириченко, 1998 б	9
<i>Tachys bistriatus</i> Duftschmid, 1812	-	+	+	Петрусенко, Петрусенко, 1971	3, 10, 14
<i>Tachyta nana</i> Gyllenhal, 1810	?	?	?	Ярусні ..., 2003	14
<i>Taphoxenus gigas</i> Fischer von Waldheim, 1823	-	-	+	Krynicky, 1832	1, 5
<i>Trechus quadristriatus</i> Schrank, 1781	+	+	+	Петрусенко, Петрусенко, 1971	3, 9, 11
<i>T. rubens</i> Fabricius, 1792	+	x	-	Кириченко, 2000	11
<i>Zabrus tenebrioides</i> Goeze, 1777	-	+	+	Петрусенко, Петрусенко, 1971	3, 7, 8, 14
Кількість видів та (родів)	113 (34)	211 (58)	128 (42)		
		227 (64)			
Всього	248 (64)				

Примітки. 1 — Krynicky, 1832; 2 — Медведев, 1963; 3 — Петрусенко, Петрусенко, 1971; 4 — Кириченко, Бабко, 1992; 5 — Петрусенко, Дериземля, 1992; 6 — Надворный, 1993; 7 — Кириченко, 1997; 8 — Дериземля, 1998; 9 — Кириченко, 1998 б; 10 — Кириченко, 1999; 11 — Кириченко, 2000; 12 — Кириченко, Бабко, 2003 а; 13 — Кириченко, Бабко, 2003 б; 14 — Ярусні ..., 2003.
 + — наявність виду; - — відсутність виду; x — види, які раніше не реєструвались на певній території і вказуються вперше; ? — види, для яких не вказано місце знаходження у роботах під номерами 5 і 14.

За кількістю видів переважали роди *Bembidion* (29 видів), *Harpalus* (23), *Amara* (22), *Agonum* (13), *Carabus* (13), *Pterostichus* (12), *Badister* (9), і *Ophonus* (7).

Для Новгород-Сіверської фізико-географічної області відмічено 119 видів з 37 родів з 2 родин. Зокрема з роду *Bembidion* вказано 25 видів, *Pterostichus* і *Agonum* — по 11, *Amara* — 7, *Carabus* — 5, *Badister* — 4 і *Harpalus* — 3.

Для двох провінцій Лівобережного Лісостепу вказано 232 види з 63 родів з 2 родин, а саме: для Середньоросійської провінції — 214 видів з 59 родів, а для Лівобережно-Дніпровської — 133 види з 42 родів. В обох провінціях Лівобережного Лісостепу зазначені вище роди представлено такою кількістю видів: *Bembidion* — 24, *Harpalus* — 23, *Amara* — 21, *Agonum* — 13, *Pterostichus* — 12, *Carabus* — 11, *Badister* — 7.

Надана в кінці табл. 1 сумарна кількість видів та родів жуків для кожної фізико-географічної зони, на сьогодні, скоріше за все, відображає ступінь вивченості цих територій, ніж реальне різноманіття видів. Відповідно, коефіцієнт подібності Сьєренсена між видовим складом турунів Новгород-Сіверського Полісся та обох провінцій Лівобережного Лісостепу становить 59 % (спільних видів — 104). Для Середньоросійської та Лівобережно-Дніпровської лісостепових провінцій відмічено 115 спільних видів, коефіцієнт подібності становив 66 %.

За результатами порівняння, з 139 видів, які були вказані для Харківської та Чернігівської губерній І. Криницьким (Крыницки, 1832), на сьогодні, у межах Сумської області, достовірно зареєстровано 114 видів з 40 родів.

У статті представлено критичний огляд матеріалів щодо фауни жуків-скакунів та турунів частини північно-східної України і акцентовано на необхідності та перспективності подальших досліджень у межах цієї території.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Географічна енциклопедія України: в 3 т. — К., 1993. — Т. 3. — С. 340–343.

- Дериземля А. М.* Жукелиці (Coleoptera, Carabidae) урочища Вакалівщина Сумського лісгоспу // 36. наук. праць Сумського держ. пед. ун-ту. Біологічні науки. — Суми, 1998. — С. 59–66.
- Іванов П.* Список насекомых, встречающихся в окрестностях г. Купянска // Тр. о-ва испыт. природы Харьков. ун-та. — 1881. — Т. 15. — С. 162–172.
- Кириченко В.* К фауне жуков Полтавской губернии // Русск. энтомол. обозрение. — 1915. — Т. XV, вып. 2. — С. 167–184.
- Кириченко М. Б.* Туруни (Coleoptera, Carabidae) навколводних біотопів урбанізованого ландшафту // Урбанізоване навколишнє середовище: охорона природи та здоров'я людини. — К., 1996. — С. 181–184.
- Кириченко М. Б.* До вивчення фауни турунів (Coleoptera, Carabidae) північно-східного Лісостепу України // Изв. Харьков. энтомол. о-ва. — 1997. — Т. V, вып. 2. — С. 75–79.
- Кириченко М. Б.* Вплив зарегульованості річок на угруповання турунів (Coleoptera, Carabidae) навколводних біотопів // Вестн. зоологии. — 1998 а. — Отд. вып. 9: Энтомология в Украине: Праці V з'їзду Укр. энтомол. т-ва, Харків, 7–11 вересня 1998 р. — С. 69–72.
- Кириченко М. Б.* К изучению фауны жукелиц (Coleoptera, Carabidae) пойменных биотопов Левобережной Лесостепи Украины // Вестн. зоологии. — 1998 б. — № 4. — С. 38–44.
- Кириченко М. Б.* Жуки-туруни (Coleoptera, Carabidae) навколводних біотопів Полісся і Лісостепу Лівобережної України: Автореф. дис. ... канд. біол. наук. — К., 1999. — 19 с.
- Кириченко М. Б.* Обзор фауны жукелиц пойменных ландшафтов Полесья Восточно-Европейской равнины // Вестн. зоологии. — 2000. — № 1–2. — С. 93–101.
- Кириченко М. Б., Бабко Р. В.* До питання про карабідофауну прибережної смуги малої річки // Проблеми охорони і раціонального використання природних ресурсів Сумщини. — Суми, 1992. — С. 59–63.
- Кириченко М. Б., Бабко Р. В.* Туруни (Coleoptera: Carabidae) заплави р. Ворскли // Матеріали міжнар. наук.-практ. семінару «Роль національних парків в навчально-виховній роботі», 21–23 травня 2002 р. — Охтирка, 2002. — С. 21–23.
- Кириченко М. Б., Бабко Р. В.* Туруни (Coleoptera, Carabidae) Деснянсько-Старокутського національного природного парку (Україна) // 36. наук. праць Сумського держ. пед. ун-ту. Природничі науки. — Суми, 2003 а. — С. 206–211.
- Кириченко М. Б., Бабко Р. В.* Жуки-туруни (Coleoptera, Carabidae) «Михайлівської цілини» // 36. наук. праць Сумського держ. пед. ун-ту. Проблеми збереження ландшафтного, ценотичного та видового різноманіття. — Суми, 2003 б. — С. 184–187.
- Комаров Е. В.* Фауна и распределение жукелиц рода *Microlestes* Schm.-Goeb. на территории СССР // Успехи энтомологии в СССР: Жесткокрылые насекомые: Матер. X съезда Всесоюз. энтомол. о-ва, 1989. — Л., 1990. — С. 70–71.
- Лучник В.* Заметки о скакунах и жукелицах русской фауны (Coleoptera, Cicindelidae et Carabidae) // Русск. энтомол. обозрение. — 1911. — Т. XI, вып. 1. — С. 58–59.
- Лучник В.* К познанию жукелиц Полтавской губ. (Coleoptera, Carabidae) // Ежегодник музея Полтавск. губ. земства. — 1914–1915 (1917). — № 3–4. — С. 9–20.
- Медведев С. И.* Краткие сведения об энтомофауне болот северо-восточной Украины // Учен. зап. Харьков. ун-та. — 1963. — Т. 140: Тр. биол. фак. по генетике и зоологии. Т. 36. — С. 75–81.
- Надворный В. Г.* Особенности распространения хищных жесткокрылых в пойменных биотопах р. Сулы и её притоков // Проблеми общей і молекулярної біології. — К., 1986. — Вып. 5. — С. 62–66.
- Надворный В. Г.* Фаунистические комплексы беспозвоночных филиала Украинского государственного степного заповедника «Михайловская целина» // Энтомологические исследования в заповедниках степной зоны: Тез. докл. междунар. симп., пос. Розовка, 25–28 мая 1993 г. — Х., 1993. — С. 43–46.
- Оглоблин Д.* Материалы к изучению Coleoptera Полтавской губ. // Ежегодник естеств.-историч. музея Полтавск. губ. земства. — Полтава, 1913. — № 1. — С. 29–36.
- Петрусенко О. А., Дериземля А. М.* Рідкісні та зникаючі види жукелиц (Coleoptera, Carabidae) Сумської області // Проблеми охорони і раціонального використання природних ресурсів Сумщини. — Суми, 1992. — С. 153–155.
- Петрусенко О. А., Петрусенко С. В.* До вивчення фауни жукелиц (Coleoptera, Carabidae) лучних степів України // 36. праць зоомузею. — 1971. — № 34. — С. 60–64.
- Якобсон Г. Г.* Жуки России, Западной Европы и сопредельных стран. — СПб, 1916. — С. 100–412.
- Ярусні угруповання жукелиц (Coleoptera, Carabidae) північно-східного Українського Лісостепу* / О. А. Петрусенко, О. Д. Погребняк, А. М. Дериземля, А. А. Горбусенко // Проблеми збереження ландшафтного, ценотичного та видового різноманіття басейну Дніпра: 36. наук. праць до 75-річчя заповідника «Михайлівська цілина». — Суми, 2003. — С. 190–192.
- A checklist of the ground-beetles of Russia and adjacent Lands (Insecta, Coleoptera, Carabidae)* / O. L. Kryzhanovskiy, I. A. Belousov, I. I. Kabak et al. — Sofia, Moscow: Pentsoft Publisher, 1995. — 271 pp.

Fedorenko D. N. Reclassification of world *Dyschiriini*, with a revision of the Palearctic fauna (Coleoptera, Carabidae). — Sofia; Moscow; St. Petersburg: Pensoft Publishers, 1996. — 224 pp.

Krynicky I. Enumeratio Coleopterorum Rossiae meridionalis et praecipue in Universitatis Caesariae Charkoviensis circulo obvenerunt, quae annorum 1827–1831 spatio observavit // Bull. Soc. Nat. Mosc. — 1832. — P. 65–179.

Інститут зоології ім. І. І. Шмальгаузена НАН України
Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка

Надійшла 14.10.2004

UDC 595.762.11/.12(477.51/.54)

M. B. KIRICHENKO, R. V. BABKO

**RESULTS OF STUDY OF TIGER BEETLES AND GROUND
BEETLES FAUNA (COLEOPTERA: CICINDELIDAE, CARABIDAE)
OF THE FOREST AND FOREST-STEPPE ZONES
OF NORTH-EASTERN UKRAINE**

Schmalhausen Institute of Zoology of the National Academy of Sciences of Ukraine
Sumy State Pedagogical University

SUMMARY

Existing data on tiger beetles and ground beetles fauna of the north-eastern part of Ukraine are summarized. A list of 248 species (63 genera and 2 families) is presented. For Novhorod-Siverska region of the Forest zone, 119 species (37 genera and 2 families) are recorded; 232 species (63 genera and 2 families) are confirmed for Livoberezhno-Dniprovsk and Serednioruska provinces of the Forest-Steppe zone.

1 tab., 28 refs.